1989 ий
24
МАЙ
№ 43 (542)
Акше 5 ыр.

9-ше ИИ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

Рвезе коммунист

ВЛКСМ Маробком ден горком орган

ССР СОЮЗЫСО ПИОНЕР-ШАМЫЧ!

СССР-ысе пионерский организацийын чыла шемерын великий вождьшо да учительже— Владимир Ильич Ленинын лӱмжым налме кечыжлан латвич ий теме. 23-шо май—пионер-шамычлан велэ огыл, но комсомолланат, тыгакак пӱтынь партийлан да чыла советский калыклан знаменательный дата.

Коммунистический воспитанийын вопросшо-шамыч кызытсе жап семын але нигунамат тыге пӱсын да злободневнын шоген огытыл, вет ме социализм гыч коммунизмыш постепенно вончымо полосаш пурен улына.

Тыгай условийлаште пионерский организаций советский йоча-шамычым коммунистически воспитатлыме пашаште ойыртемышынак кугу значениян лийын шога.

Советский элыште пионер лияш сай. Пионерский возраст—тиде айдемын илышыштыже эн сай ий-шамыч. Тендам чыланат йӧратат, те всеобщий вниманий дене да тыршымаш дене авырналтын улыда, те—советский калыкын куанымашыж ден ӱшанымашыже улыда.

Но тендан ончылно ончыкылык илыш эше утларак волгыдо. Тиде ончыкылык илышым достойный наследник-шамыч дене вашлияш ямде лийза!

Тидлан мо требоватлалтеш?—Эн ондак—сайын тунемаш, шкенан родиным йӧраташ, честный лияш да шке коклаште йолташ улмым да дружбым тӱрлӧ семын пенгыдемдаш.

М. КАЛИНИН.

20 май, 1939 ий.

Снимкыште: Ната Бабушкина лӱмеш аэроклубысо учлет-шамыч первый полетышт деч вара шкеныштын впечатленийышт дене обмениватлат (шола гыч пурлашкыла): К. И. Лебедев, И. А. Ратманов, А. С. Степанов да А. И. Долгирев.

Фото С. Чуршуковын.

ПРОФЕССИЙЫМ ОЙЫРЕН НАЛМАШТЕ МОЛОДЕЖЬЛАН ПОЛШАШ

Вашке ынде средний школлаште тунемме ий пыта. 250 тӱжем утла рвезе ден ӱдыр-шамыч советский интеллигенцийын рядышкыже ушнат. Мемнан республикыштат ныл шӱдӧ утла самырык енг средний школым тунем пытара.

Пеледалтше мемнан элыште советский молодежьлан чыла корно почмо, кажне самырык енг ончылно моткоч чапле перспектива кия, пиалан рвезе ден ӱдыр-шамычым 660 высший учебный заведений шке декше ӱжеш.

Социалистический обществыште мыняр шуко профессий кушкын шогышо поколенийым вуча, мыняр кугу героический паша мемнан ончылно шога! Мемнан элыште кажне специальность интересный да шергакан, чыла паша сай да почетан.

Но социалистический строительствылан утларак пайда лийже манын, советский элын рвезыже ден ӱдыржӧ-шамыч тугай профессийым ойырен налвешт, чтобы шкеныштын творческий вийыштым да способностьыштым тӱрыснек шарен шукташ лийже, чтобы специальностьым ойырен налмаште нимогай случайность ынже лий.

Мемнан республикыште тений ятыр школлаште десятиклассник-шамычлан профессий налме шотышто полышым кӱлеш семын пуымо. Сервурский средний школышто 18 десятиклассник чыланат шканышт профессийым ойырен налныт, нунын кокла гыч 12 тунемше педагог лияш—Марпединститутыш тунемаш пураш шонат, южыжо военный школыш каяш кугу желанийым иметлат.

Но южо средний школлаште десятиклассник-шамыч дене профессийым налмаште паша йӧршеш ситыдымын ышталтеш.

Школьный комсомольский организаций-шамыч, дирекций, пединститут ден лесоинститут тиде шотышто моткоч шагал ыштеныт.

МАССР Наркомпрос тиде вопрос дене мом ыштымыжым огешат пале. Районлаште народный образований дене отдел-шамыч выпускник шамычым монденыт.

Н. К. Крупская лӱмеш Марпединститутын мемнан республиклан учительский кадрым ямдылымаште значенийже пеш кугу. Тений пединститут 450 енгым угыч приниматлышаш. Но пединститутын дирекцийже, комсомольский организаций шкеныштын будущий студентыштым але огыт пале: выпускник шамычлан профессий нерген умылтараш, профессийым ойырен валмаште полшаш профессор, доцент, преподаватель - шамычым средний школлашке командироватлымаш йӧршеш шагал лийын

М. Горький лӱмеш лесоинститутын дирекцийже выпускник-шамыч дене нимогай пашам ыштен огыл. Профессийым ойрен налмаште выпускник шамычлан полшаш ок шоно, а йонглыш позицийым заниматла: тудо шкенжын представительже - шамычым лесоинститутыш вербоватлаш гына колта. Лесоинститут пеленсе комсомольский организаций тиде вопрос дене йӧршеш ок интересоватле.

Жап шуко кодын огыл. Кызыт средний школлаште проверочный переводный да выпускной испытаний тӱнгалын. Комсомольский организаций-шамычын обязанностьышт — испытанийым отлично эртараш, профессийым ойырен налмаште средний школым тунем пытарыше-шамычлан полышым пуаш.

Смирновын бригадыже ончык лекте

Московский „Красный пролетарий" заводысо пашазе - стахановец-шамычын Кумышо Сталинский Пятилетка лӱмеш социалистический соревнованийыш ушнаш ӱжмашыштым лончылымеке, Моркинский МТС-н Смирнов йолташын вуйлатыме 8 №-ан тракторный бригадыже социалистический соревнованийыш ушныш. Тиде бригада 20 майлан 280 гам куралын да тынарак шӱрен.

Посна тракторист-шамыч пеш сай показательым ончыктышт. Павлов Л. ик сменыште 3,67 га олмеш 7 гам куралын да 30 килограмм горючийым экономитлен. Михайлов Г. ден Кольцов М. йолташ-шамычат пашаште сай результатым ончыктышт, нуно 6,57 га гыч куралыныт да 35—40 килограмм гыч горючийым экономитленыт.

8 №-ан тракторный бригада 10 №-ан бригада дене соревноватла. 12 майыште соревнований договор шуктымым тергыме да 8-ше бригада чыла шотденат ончыл верыш лекте.

А. К. Ксенофонтов.

Шестаков 8,23 гам куралын

Тор'ял (телефон дене). Н.-Тор'яльский МТС-н 15 номеран комсомольский бригадыштыже тракторист-шамыч паша нормым кок пачаш эртарен темат. Теве комсомолец - тракторист Н. А. Шестаков „СТЗ" трактор дене ик сменыште 4,35 гектар олмеш, 8,23 гектарым куралын да 48 килограмм горючийым экономитлен. Комсомолец Кузьминыхат нормым кажне сменыште эртарен темен, 5 га гыч 6 га марте куралын.

„У пасу" колхозышто комсомолец Бирюков Михаил шӱрымаште нормым 200 процент марте темен.

Бакулин.

ЧЫЛА ПАШАШТАТ САЙ ОБРАЗЕЦЫМ ОНЧЫКТАТ

Шошо агам кӱчык срокышто да кӱкшӧ качество ден эртараш манын, „У Кой-Сола" колхоз (Сернурский район) „Йошкар Ушем" колхоз ден (тиде районак) социалистический соревнований договорым ыштен. 6 майыште „У Кой-Сола" колхоз ял советыште пырчан шурным эн ончыч ӱден пытарыш. Колхозник шамыч шке ӱмбакышт налме обязательствыштым честь ден шуктен тольыч, пашам стахановский метод дене ыштен, паша нормым эре утыж дене темен шогышт.

Колхозник-шамыч Пакеев А.М., Пирогов Н. К., Пирогов И. К., Старцев Н. В. куралмаште сай показательым ончыктышт. Нуно 0,80 га олмеш кажне кечын 1,32 га дене куралыныт. Ӱдышӧ-шамычат Анисимов Н. Т. ден Старцев Николай 13 рядан сеялка дене ӱдымаште 5 га олмеш 6,7 га ден ӱденыт, тыгерак кечаш паша нормым эре утыж дене темен шогеныт.

Бердников А. йолташ вуйлатыме кӱкшӧ лектышан урожай верч кучедалше звено шошо ага жапыште эн сай показательым ончыктыш да колхозын переходящий йошкар знамяжым нале. Тиде звенаште Бердников Иосиф ден Бердников Архип кечаш паша нормым 185 процент марте темен шогышт.

Шошым ӱдымашым 6 майланак 4 кечыште успешно завершитлен, колхозник-шамыч паренгым шындаш виян пижыч, тыштат начар огыл пашам ыштышт да 19 майлан паренгым тӱрыс шынден пытарышт.

И. П. ИВАНОВ.

Пашам адакат виянрак ышташ обязатлалтыт

ВКП(б) XVIII с'ездын решенийже-шамычым кумдан изучатлен, Сталин йолташын с'ездыште ыштыме исторический докладше дене вооружитлалтын „Большевик" колхозын (Ново-Тор'яльский район) колхозник ден колхозницаже-шамыч шошо ага пашашке кугу активность дене пижыч, пашаште социалистический соревнованийым кумдан шарышт. Колхозын ончыл стахановецше-шамыч шке ӱмбакышт налме обязательствыштым честь дене шуктышт. Теве Зайцева Анастасия, Емельянова да Волков куралмаште кажне кечын 1,42—1,59 га марте куралыныт. Ӱдышӧ Соколов паша нормым 200 проц. марте темен шогыш.

„У вий" колхозыштат (тудо районак) социалистический соревнований ден стахановский движенийым кумдан шарыме дене паша лектыш нигунамсе деч чот нӧлталтын. Шестаков И. Г., Нагорин С. И., Ермаков И. П., Мамаев М. П. да молат норма почеш 0,75 га олмеш 1,29 га гыч 1,40 га марте куралыныт. Машина дене ӱдымаште Мамаев йолташ 7,5 гектарым ӱден. Шӱрышӧ-шамыч Нагорина да Ермакова пеш сай результатым ончыктышт.

„Трактор" колхозышто Иванова София, Атлашкина, Киров лӱмеш колхозышто Веденькина Дуся, Королева Татьяна, Веденькина Анна, „Какшан" колхозышто Смирнова, Веденькина Е. да молат пашам сенгымаш дене ыштат, нуно ӱдымӧ жапыште сай показательым ончыктышт. Куралмаште 0,70 га олмеш 0,90—1,0 га марте куралыныт. Нуно тиде сенгымашым пенгыдемден пашам адакат виянрак ышташ обязатлалтыныт.

М. Веденькин.

89

ШУКТАШ ЛИЙМЕ ШОНЫМАШ

20 июньышто ме средний школым тунем пытарена. Тений тиде кече—мыйын илышыштем эн куанымашан кече.

Мемнан ончылно кумда корно кия: Советский элыште самырык рвезе-ӱдырлан тӱжем дене омса почылтшо улеш. Мланна чыла учебный заведенийыш пураш лиеш. Кӧ тый лийнет: летчик ма, але инженер—химик, военный специалист ма, я самолетостроитель, учитель ма, але иктаж могай вес специалист—мемнан элыште чыла специалист почетан да тӧр, чыла паша сай да кӱлешан.

Средний школым тунем пытарымек, мый индустриальный институтыш тунемаш пураш шонем. Тиде шонымем шукташ лиеш, мый тудым шуктем.

Кызыт тунемме ийым чыла предмет денат отлично пытарышаш верч, отличник аттестатым налшаш верч уло вийым пыштенам.

Миша Корсаков.

Косолаповский средний школа 10-шо классын ученикше.

Мый командир лиям

Тунемаш мый шым иянак тӱҥалынам. Школыш коштащ тӱҥалмек, моткоч шуко уым палаш тӱҥалынам. Книга лудаш кугу интерес лие, оҥай ойлымашым, морской путешествий ден мӱндыр верыш корабль дене коштмо нерген лудаш йӧратем ыле. Тыгай путешествий нерген да мӱндыр верыш коштмо нерген лудам да эре тыге шонем ыле: кушкын шуам гын, кеч кузе гынат моряк лиям.

Тений ынде 17 иаш улам да икмыняр кече гыч Косолаповский средний школым тунем пытарем. Чыла предмет денат „хорошо" да „отлично" оценка дене тунем пытараш пеҥгыде мутым пуэнам.

Мый шкенам професийым ойрен налынам. Капиталистический окружений улмо годым, озверелый фашист-шамычын агрессивный политикыштым колтен шогымо жапыште шкенан родинам аралышаш верч военный паша моткоч кугу значенийым иметла. Садлан мый военный паша дене специалист лийнем. Мый Военно-Морской школыш пураш шонем.

В. Клабуков,

Косолаповский средний школа 10-шо классын ученикше.

Черкым клубыш савырышт

Кужеҥер. Йыван-Сола ял советысе шемер - шамыч Юледур черкым клубыш савыраш пунчальыч. Тидыже колхозник - шамычым культурно обслуживатлы маште ик эн кӱлешан условий улеш.

Иванов Арсентий.

МЕМНАН ШОНЫМАШ—ПЕДИНСТИТУТЫШТО ТУНЕМАШ

Вашке ынде шукерсек вучымо кече шуэш, кунам ме шкенам, мемнан учительна да ачана - аванам куандарыше мутым кугешнымаш дене каласен кертына:

Ме средний образованийым налын улына!

Ожно Октябрьский социалистический революций марте мемнан ачана-авана, кресаньык икшыве-шамыч, пашазе икшыве семынак, средний образований нерген шонен ат кертын огытыл. Октябрьский революций, СССР калыкшамычын хартийже—Великий Сталинский Конституций мланна паша ышташ, тунемаш да канаш моткоч кумда правам пуэныт.

Коло вич кече эртымек, ме средний образованийым налына, но тиде мланна але шагал, ме умбакыжат тунемаш тӱҥалына—высший образованийым налаш шонена. Шонымашна яра ок код, тудо шукталтеш.

Ленин—Сталин партийын XVIII исторический с'ездше третий пятилеткын ик пеш важный задачыжлан тыгай задачым шынден: всеобщий средний обученийым олаште осуществитлаш да ялыште, адак чыла национальный республиклаште всеобщий семилетний обученийым завершитлаш. Начальный ден средний школлаште тунемше-шамыч шот олалаште да рабочий поселкылаште пятилетка мучашеш 8,6 гыч 12,4 миллион марте шукемеш, а сельский верлаште—20,8 гыч 27,7 миллион марте.

Тидлан кӧра учительский кадр шукемшаш—шке пашштлан, коммунистический духеш самырык поколенийым воспитатлыме пашалан преданный улшо учитель-шамыч угыч ешаралтшаш.

Всеобщий средний ден семилетний обученийым осуществитлыме задачын моткоч важный улмыжым шотыш налын, третий сталинский пятилеткын ийлаштыже коммунистический воспитанийлан исключительный значенийым придаватлен, ме шканна почетный профессийым—педагог профессийым ойырена.

Учитель—педагог йоча-шамычым туныкта, нуным коммунизм духеш воспитатла. Учитель-шамычлан коммунистический партий, великий вождь Сталин йолташ эреак полшен шогат, нуным шотышто шокшын заботитлат. Учитель-шамычым уло калык пагала, йӧрата. Советский учитель—тиде подлинно народный герой! Мемнан шонымаш—учитель лияш.

Сернурский средний школым тунем пытарымек, ме Н. К. Крупская лӱмеш Марпединститутыш пураш шонена. Кызыт тунеммашым сайын эртарышаш верч уло вий дене тыршена, чтобы шкенан шонымашнам—вузышто тунемаш, педагог лияш шонымынам шукташ тӱҥалаш.

Сернурский средний школын 10 классыштыже тунемше-шамыч:

Малинина Т., Блинов И., Волков П., Мокрецова Кл., Булдаков А., Кузнецова Кл., Смоленцева Н., Старцев Ар., Скулкина М., Желонкина А., Пирогов Д., Роженцов.

Учитель лийнем

Социализм элыште учитель лӱмым кажныжат кугешнымаш дене каласа. Вет учитель верч мемнан партий, правительство да Сталин йолташ кажне кечын тыршат. Шукерте огыл ялысе эн сай учитель-шамычым нарградитлымаш тидым адак ик гана раш ончыктыш.

Мый учитель лияш изием годсекак шонен коштам. А мемнан элыште кӧ мо лияш шона, тудо лийын кертеш. Мыланна тунемаш пеш кумда корным почмо. Тидым Сталинский Конституцийешат шӧртньӧ буква дене возен шындыме.

Кызыт мый тиде шонымашем кажне ийын пеҥгыдемден толам. Тений средний школым тунемын лектам. Тидыже мыйын илышыштем кугу куанымаш лиеш.

Туге гынат, мыйын ончылно але кугу паша—выпускной испытанийым кучышаш уло. Кызыт испытаний тӱҥалын. Мый тышке чыла предмет денат „отлично" отметкылан сдатлаш тыршем. Мутат уке, шонымем шуктем.

Тидлан мый шукертсек ямдылалт шогенам. Але кумышо четвертьышто тунеммем годымак, мый яра жапем улмо годым тунем эртыме чыла предметым повторитлен шогенам. Тидын ден пырля тунеммашташ темпым луштарен омыл, сай тунемынам. Тиде чылажат испытанийым сай кучаш мыланем ӱшанымашым пуа.

Мый тыжакын ом шогал. Толшаш тунемме ийыште высший образованийым налшаш верч пединститутыш тунемаш пураш шонем. Тыжеч тунемын лектын, достойный учитель лийнем. Кушшо поколенийым коммунистический духеш воспитатлаш—тиде кугу пиал.

В. Карпов.

Йошкар-Оласе 6 №-ан школа.

Шокшо кочкышым организоватлыме

Вонжепольский начальный школышто испытаний жаплан шокшо кочкышым организоватлыме. Ученик-шамыч тидлан пеш чот куаненыт, испытаний жапыште сай показательым ончыктат.

Илларионова.

Моркинский район.

Снимкыште: Еласовский МТС-н старший агрономжо Ф. Д. Комелин ден комсомолец-бригадир Григорьев тракторист-шамычын куралме качествыштым проверятлаш толмышт годым. Григорьевын бригадыже шошо ага пашам эн ончыч пытарен.

Фото С. Чуршуковын.

Тракториста-шамычым ямдылыме пашам конкретно вуйлатыман

Марийский республика тений шагал гын 600 ӱдрамаш тракториста шамычым ямдылен шуктышаш. Туге гынат, тиде пашам але пеш лушкыдын организоватлыме. ВЛКСМ южо райком секретарь ден МТС директор-шамыч шке ончылныш шогышо тиде пашалан ответственно огыт относитле. Садланак ӱдрамаш-шамычым трактористкылан туныктымо пашам кӱлеш семын организоватлен огытыл. Посна МТС да районлаште тиде шотышто обезличка коеш: трактористка-шамычым ямдылыме паша дене ответственный еҥым ойырен огытыл, тунемше да туныктышо-шамычым алят ситышын погымо огыл. Ӱдрамаш-шамычым прицепщицалан ойрымо паша самотек дене кая. ВЛКСМ ятыр райком ден МТС-шамыч кызыт мыняр ӱдрамаш тунемеш, тудым огыт шинче. Бригадылаште тунеммашым кузе организоватлыме, тудлан кӧ отвечатла, тудымат шинчыше уке. Южо МТС-ыште гын даже спискымат ыштен огытыл. Тыгай фактым утларакын Йошкар-Оливский, Оршанский, Люльпанский, Пектубаевский да Н.-Тор'яльский МТС-лаште ужаш лиеш.

Апрель тылзыште тиде пашалан чыла МТС да ВЛКСМ райком-шамыч серьезно пижныт ыле. СССР ден РСФСР Верховный Советын депутаткыже-шамычын ӱжмашыштым кумда масса коклаште лончылымо. Шӱдӧ дене передовой ӱдрамаш - шамыч трактористкылан тунемаш желанийыштым ончыктышт. Шуко тракторист ден механик-шамыч нунылан тунеммашышто полшаш обязательствым нальыч. Но МТС ден комсомольский руководитель-шамыч тиде тӱҥалме кугу пашалан кӱлеш значенийым придаватлен моштен огытыл да тудым массовый движенийыш савырен шукташ верч кучедал.

Южо МТС руководитель-шамыч ӱдрамаш трактористка-шамычым ямдылыме пашан моткоч кугу значенийжым але мартеат умлен шуктен огытыл. Теве Йошкар - Олинский МТС тений 25 трактористкым ямдылен шукташ обязательствым налын. Но тиде налме обязательствым шуктышаш верч чыташ лийдыме начар кучедалеш. Вет тачысе кечылан улыжат 6 ӱдрамаш веле тунемаш тӱҥалын. МТС директор Челышев—„ӱдрамаш - шамыч трактористкылан тунемаш огыт желатле"—манын ойлыштеш. Тидыже йӧршеш непартийный рассуждений улеш. Санденак тиде пашам кӱрылтмашке шуктен.

Звениговский МТС - ат трактористкылан тунемше-шамычым комплектоватлен шуктен огыл. МТС пашаенг-шамыч да директор Рылов тиде мероприятийым огыт акле. Санденак кызыт мыняр ӱдрамаш тунемеш раш огыт пале.

Ронгинский МТС-н директоржо Караваев гын список коклаш йомаш тӱҥалын. Тудо трактористкылан тунемше ӱдрамаш-шамычым шошо аг алан тӱҥалме деч ончычак комплектоватлаш пижын, но алят комплектоватлен ок шукто.

Тиде мероприятийым илышыш пуртымаште тыгай аклыдымашлан мучашым ыштыман. Трактористка-шамычым ямдылымаште тӱрлӧ оккуй рассужденийлан решительный отпорым пуыман. Пашаште конкретный да оперативный руководство лийже. Налме обязательствым илышыш пурташ кӱлеш.

Личный примерым ончыктышт

Шошо ага пашаште комсомолец шамыч пашам кугу нӧлталтмаш ден ыштышт, пашаште личный примерым ончыктышт. Теве комсомолец Смирнов В. Н., Романов, Пушнев, Золотарев 0,70 га олмеш 1,21 гам да утларакат куралыныт, кечаш паша нормым 120—150 процентлан темен шогышт.

Кузнецов,

Косолаповский район, „Танк" колхоз.

ПАШАМ СТАХАНОВСКИ ЫШТАШ ТӰҤАЛЫНА

„Амурстальстройыш" паша вийым погымо нерген уверым налмекем, жапым шуйыде ВЛКСМ Сернурский райкомыш кайшым. Райкомолыш миен толмекем, Дальний Востокыш пашам ышташ кяяш желанием адакат утларак кугеме. Советский Союзын кугу промышленный предприятийлажым строитлымаште личный участийым приниматлаш—моткоч кугу честь. Кызыт „Амурстальстройыш" пеш куанен каем.

Мый „У вий" колхоз пелекысе комсомольский организацийыште активный комсомолка ылым. Колхозный пашаште эре личный примерым ончыктенам. Колхозын пуымо пашам жапыштыже да честно ыштенам. Колхозышто ударница ылым.

Ме Дальний Востокын ик эн главный стройкышкыжо каена. Большевик-шамыч с'ездын мемнан эл ончылан шындыме задачым шукташ практически пижына. Пашам стахановски ыштена, труд производительностьым адакат утларак нӧлталына.

М. Токтулатова.

Токтулатова Мария.

22-шо майыште Йошкар-Ола гыч кечвал поезд дене Марийский республикын лучший комсомолецше-шамыч Дальний Востокыш „Амурстальстройышко" каеныт.
Снимкыште: Дальний Востокыш кайше-шамыч. Фото М. Чуршуковын.

УЖАТЫМАШ

Тый лектыч вокзалыш мемнам ужаташ,
Да кидым кучен ойрлаш ваш ужмешке;
Эч сылне пеледыш олмеш пӧлеклаш
Йӧраталын ончалме куан шыргыжметым...

Ме мӱндыр Востокыш тӱшкан каена—
Мыняр ӱдыр тыште, мыняр тыште каче!
Кеч кушто, пашаште ик гай улына—
У подвиглан ямде кажнат тыште таче.

Йӱд-кече куржеш ший гае Амур,
Пеленже шупшеш тӱрлӧ, сай грузым.
Той пуч йӱк гай тыште йонга мемнан мур,
Амурстальстрой верчын шогална ме штурмыш.

Арам огыл кушна комсомол ешеш,
Элна шочшыж семын ончыш да куштыш,
Ме чапым нӧлтална колхоз пасуэш,
Тыгаяк уста ен лийна меже тушто!..

Шӱшкалтыш чот поезд, корныш лектеш,
Жап шуо ойрлаш кучен кидым...
Тынь поро мутетым нангаем шӱмеш,
Ит мондо, йолташ, тые тидым!

Софронова А.,
Дальний Востокыш кайше комсомолка.

ЧЕВЕРЫН, ПЕЛАШ!

Востокышко таче
Кая пелашем.
Пагалыме Вера—
Сай йолташем.
Каем мый вокзалыш
Пелаш ужаташ,
Шкемын эн шокшо
Мутемым ойлаш.
Верук, тый Востокыш,—
Амур дек кает.
Адак пашалан тый
Виетым пуэт.
Адак тысе гане
Пашам йӧратен,

Сеҥен нӓлме чапым
Моштет кӱш нӧлтен.
Мый тыйым палемыс,
Пала район тыйым.
Районын пагалыме
Тый еҥже лийынат.
Колхозный пасушто
Шкендын виетым,
Шкендын чапетым
Ончыктен моштенат.
Тиде муремым
Нал пеленет тый,
Тиде муремым
Тылат пӧлеклем.

Институтым тунемын
Лектам вес ий мые,
Вара шкежат
Тый декетше мием.
Жап кугын огыл.
Жап лишемеш.
Вашке ынде поезд
Ола гыч лектеш.
Ит мондо мылам тый
Уверым возаш.
Чеверын тый, Вера,
Чеверын, пелаш!

МАКС МАЙН.
Йошкар-Ола.

КОМСОМОЛЫН БОЕВОЙ ЗАДАНИЙЖЫМ ШУКТЕМ

ВЛКСМ ЦК VIII пленум ВКП(б) XVIII с'ездын решенийже-шамычым шукташ верч комсомолец ден комсомольский организаций-шамычым большевистский кучедал шогаш обязатлен. Мый тиде указанийым учитыватлен кызыт Дальний Востокыш „Амурстальстройыш" пашам ышташ каем.

Мый але марте „Мариец" яндау заводышто (Мари-Турекский район) мастерлан пашам ыштенам. Производственный зданийым эреак утыж дене темевам. Санденак ятыр гана премийым налынам да стахановец улам ыле.

Дальний Востокыш моткоч кугу желаний дене каем. Туштат пашам стахановски ышташ тӱҥалам да обязательно стахановец лиям. Мый кызыт налме профессием вашталташ шонем, утларакше токарь лияш желанием уло. Сандене назначитлыме верышкына миен шумеке производство деч кӱрылтде токарьлан тунемаш тӱҥалам.

Комсомолец
С. Кадочников.

Кадочников Сергей.

Кӱкшӧ урожай верч, кеҥежымсе религиозный пайрем ваштареш кучедалаш

ВКП(б) XVIII с'ездыште Сталин йолташ ял озанлык пашаште мемнан ончылан кугу задачым шынден. „Шушаш 3—4 ийыште гектарлан кокла шот дене 12—13 центнер урожайность дене кажне ийын 8 миллиард пуд пырчым налмашке шушашлан, технический культура-шамыч дене производствым кокла шот дене 30—35 процентлан кугемдышашлан, шорык, сӧсна поголовьем кок пачаш, шолдра тӱкан вольык поголовьем—40 процент нарылан, имне поголовьем 35 процент нарылан кугемдышашлан, мемнан земледелий ден животноводствын нӧлталтмыштым умбакыже шарaш".

Ял озанлык шотышто тыгай грандиозный задачым шуктымаш эн ончычак колхозный крестьянство коклаште массово-политический пашам шындымаш деч, шувын вниманийыштым тиде пашам шуктымашке мобилизоватлымаш деч да айдемын сознанийыштыже капиталистический пережиткым пытарышаш верч шемер масса коклаште коммунистически воспитатлыме пашам организоватлыме деч зависитла.

Религий айдем сознанийыште капитализмын ик эн реакционный пережитокшо улеш.

Кугыжан Российыште тыгыде крестьянский озанлык-шамыч природын стихийный вийже дене: кукшо ийгече, неурожай, шолем да тулеч моло дене куче далмаште бессильный ылыч.

Тунам пычкемыш, культурдымо да забитый кресаньыклан чыла ял озанлык паша ала могай святойын кидыштыже улмыла койын.

Ятыр вере Никола, Семык, Троица, Илян кече, Спас да моло тошто пайремым але мартеат пайремлат.

Религиозный пайрем годым ожно да кызытат поп-шамыч шке интересыштлан лийын, йӱмашым, развратым да тӱрлӧ контрреволюционный агитацийым шарышашлан шемер масса коклаште влиянийыштым оказыватлаш тыршат.

Поповщина нине пайремым шкенжын шкурнический цельжылан, калык коклаш религиозностьым шарышашлан использоватла.

Кушто антирелигиозный паша начар шындалтын гын, тушто поп-шамыч особенно виян действоватлат.

Семеновка ялыште Княжнинский сельсовет (Йошкар-Ола район) религиозный пайрем кечылаште черкышке ятыр верующий-шамыч але мартеат коштыт.

Кызытсе чыла религиозный пайрем-шамыч древнееврейский языческий религий гыч православный культыш савырненыт. Религиозный пайрем-шамыч эн нелепый дикарский обряд-шамыч дене эртаралтыт.

Теве семык пайремым налына. Семык пайрем древний славян-шамычынак улмаш. Нуно тунам растительный дух-шамычлан ӱшаненыт, нине дух шамыч шурно шочыктымаште, шудо кушмаште, чодра сылнештмаште полшат манын шоненыт. Сандене тӱрлӧ обрядым эртарен нине дух-шамычым умилостивитлаш тыршеныт. Вес могырым, славян-шамыч колышо-шамычлан предок-шамычлан ӱшаненыт, нуно илаш полшат манын шоненыт, садлан тиде кечылаште нуным сийленыт, нунын деч полшаш йодыныт.

Но жап ятыр эртымеке, славян-шамычын семык пайремышт чисто церковный пайремыш савырнен да южо вере Троицын дене иктыш ушнен.

Семык шошо паша тӱҥалме жапыште лиеш, садланат тудын рольжо моткоч вредный да реакционный. Тудлан кӧра паша кӱрлалт кертеш да шемер-шамычым тӱрлӧ йомак дене аҥыртараш полша. Колхозный комсомольский организаций-шамычлан семык пайрем ваштареш решительно кучедалман, тудын вредный да реакционный рольжым верующий-шамычлан умылтарыман.

Утларак кумдан шарлыше кеҥежымсе религиозный пайрем—тиде „троица" да тудо тыгай обряд-шамыч дене кылдалтын, пуйто „троица" годым мландын именинницыже, садлан „троица" марте пасу ден пакчасе культурым сомлаш ок лий. Мутат уке, тиде обряд кӱкшӧ урожай верч кучедалмаште младна кугу вредым конда.

„Троица" пайрем, поп-шамычын ойлымышт почеш, пуйто кум лицо „святой троица" лӱмеш—юмо, эргыже да святой шӱлыш лӱмеш установитлыме. Черкын туныктымыжо почеш, нине кум лицо пырля ик единый юмо семын существоватлат, да тудо жапыштак посна-посна улыт. Но тиде йӧршеш лийдымаш, кӱлеш-окылым ойлыштмаш, тудын нерген даже религиозный культын шке служитель-же-шамычат ойленыт.

(Мучашыже 4-ше стр.)

85

16 ГЫЧ ПЕЛЫЖЕ „ОТЛИЧНО“ СДАТЛЕН

Александра Васильевна классышке пурыш. Ученик-шамыч чыланат тудын дене саламлышт.

— Таче, те паледа,— ойла Александра Васильевна,— тендан дене расписаний почеш русский язык дене испытанийым устно эртарышаш. Испытанийлан чыланат ямдылалт толын улыда. Вопрос-шамычлан вашмутым сай пуэда манын ӱшанем.

Ученик-шамыч чыланат куанывше улыт. Иктымат лӱдын, чытырен шинчышым от уж. Нуно сай тунемыныт, испытанийланат сай ямдылалтыныт.

Ивановская йолташ кум ученикым ончыл партыш ӱжыктен билетым луктыктыш. Нуно вопросым сайын лудын кӱлешыжым ош кагазеш возымек, вашмутым пуаш тӱҥалыч.

Первый Сергеичев йолташ придаточный предложений нерген чыла раш каласыш. Тудын почеш Голомина кум вопросланат вашмутым сай пуыш. Нуно коктынат испытанийым „отлично“ сдатлышт.

Ученик-шамыч вопрослан раш да четко ответитлат. Домрачева йолташ прямой речь нерген да тудым косвенныйыш кузе савырыме да моло вопросланат раш каласен пуыш. Иванова Валя учительын йодмо вопрослан ответитлымыже годым первый изиш ӧрмалгыме гай лийын ыле, варажым чыла вопросланат сай ответитлыш.

Йошкар-Оласе 4-ше № ан школа испытанийлан организованно ямдылалтын. Испытанийым сдатлаш класс-шамычым кок сменылан шеледыме. Ученик-шамыч испытанийыште сай результатым ончыктат.

7-ше „Б“ классыште ученик шамыч русский язык дене письменно чыланат сай сдатленыт. 21-ше майыште русский язык дене устно сдатлыме годым 16 ученик гыч 8 ученик „отлично“, 5 ученик „хорошо“ да 3 ученик „посредственно“ отметка дене сдатленыт. Результат сай. Туныктышо Александра Васильевна Ивановская йолташ ученик-шамычын сай тунеммашышт верч арам огыл ышо пашам ыштен.

Каласаш кӱлеш, школа дирекций ученик-шамычлан испытаний жапыште культурно канаш условийым ыштен огыл. Модаш волейбол, шахмат-шашка уке. Тыгай ситыдымашым лийшыл жапыште тӧрлатыман.

И. РОЖКИН.

Чыла предмет денат „отлично“ сдатлем

Кажне ученик чыла предмет денат „хорошо“ да „отлично“ отметкылан сдатлынеже. Отлично сдатлашлан отлично тунемаш кӱлеш.

Южо ученик-шамыч испытанийлан ямдылалтшаш годым жапым арам йомдареныт. Испытаний жап лишеммеке йӱдшӧ кечыже испытанийлан ямдылалтыт, повторитлат. Тиде йӧршеш йоҥылыш.

Мый тунемме годым эре „отлично“ тунемынам гынат, испытанийлан ямдылалташ ончычак тӱҥалынам ыле. Тыге тошто тунемме материалым чыла повторитленам. Кызыт мый испытаний жапыште ӧрмаш уке. Русский язык дене письменно да тугак устнат „отлично“ сдатленам. Моло предмет денат мый сай ямдылалтынам. Чыла предмет денат „отлично“ сдатлен „Похвальная грамотам“ налам.

Испытаний жапыште яра жапым мошттен кучылтам. Испытанийлан ямдылалтме деч пырля культурно канем.

Голомина.

Оборонный соревнований лие

Н.-Тор'ял. 14 майыште Ново-Тор'яльский районысо пионер ден школьник-шамычын оборонный соревнованийышт лие. Соревнованийыште 5 школа гыч, чылаже 65 еҥ участвоватлышт. Тиде соревнованийыште Ново-Тор'яльский неполный средний школын командыже первый верым нале. ГСО да ПВХО дене Ново-Тор'яльский педучилищын командыже ончычо лекте.

А. Сапожникова.

Снимкыште: Йошкар-Оласе молодежь каныме кечын Ленинский садыште. Фото М. Чуршуковын.

Иностранный телеграмма-шамыч

Коммунар-шамыч пырдыж воктен Францийысе шемер-шамычын шествийышт

21 майыште Парижыште Парижский коммунын борецыштым шарвашлан Пер-Ла-шез шӱгарлаште коммунар-шамыч пырдыж деке шемер-шамычын традиционный шествийышт лийын. Тений шествий поснак шуко калык погынымаш дене эртен. Тудо фашизм вашталреш французский калыкын кугу демонстр цийышкыже савырнен. Шествийыште пашазе, пашазе ӱдрамаш, служащий-шамыч, интеллигенцийын представительже - шамыч, ожно войнаште участвоватлыше-шамыч лийыныт. Демонстрант-шамыч пеш шуко знамя ден плакат шамычым кидыш кучен коммунар-шамыч пырдыж воктен эркын каеныт. Пролетариатын единствожым, коммунистический ден социалистический партийын действий единствоштым требоватлыше лозунг - шамыч поснак шуко ыле.

Гестапон агентше-шамыч беженец тӱсым налын коштыт

„Дейли телеграф энд Морнинг пост“ английский газетын увертарымыже почеш установитлыме. Гестапон шуко агентшак Английыш беженец тӱсым налын пурен кертыныт. Нине еҥ-шамыч Английыш толшо действительный беженец-шамычым „обрабатыватлат“, нуным тӱрлӧ семын лӱдыктылыт.

Кызыт английский власть-шамыч тыгай правилым вводитлат, тиде правило почеш Английыш толшо кажне беженец поснак еҥ деч але организаций деч поручительствым иметлышаш.

21 май.

Горохов йолташ сайын умылтара

„Ӱжара“ колхозын (Куженерский район) счетоводшо Горохов Иван пасуш лектын колхозник-шамыч коклаште газетым лудеш, XVIII партс'ездын исторический решенийже-шамычым умылтара. Тиддеч посна художественный литературым лудеш, тыге колхозник-шамыч каныш жапыштым веселан эртарат.

Горохов йолташ Чувашский республика дене соревноватлыме нергенат умылтара. Колхозник-шамыч куанен колыштыт да пашам стахановски ыштат, паша нормым эртарен темат.

Иванов Арсений.

Кӱкшӧ урожай верч, кеҥежымсе религиозный пайрем вашталреш кучедалаш

МУЧАШ

Троицын пайремлыме денак теве могай йомак кылдалтын шога, пуйто ял озанлыкым юмо троицын кум лицыжо улмылан кум пасу шот дене ышташ манын кӱштен. Тиде йомаклан ӱшанымашым использоватлен, троица кечыште поп-шамыч севооборот да моло агротехнический мероприятий вашталреш шкенышт агитацийым виядат.

Троица годым, верующий-шамыч илыме верыштым, молитвенный зданий-шамычым сылнештарашлан пеш шуко самырык куэ-шамычым руэн локтылыт. Троица кечылаште кызытат але илыме верыштым сылнештараш ик самырык пушенге гыч руат манын допускатлаш гынат, Марийский республика мучко гына 11400 самырык куэ локтылалтеш. Мутат уке, тиде обряд меммен чодра озанлыклан, вӱд запасым аралымаште, а тыгеже социалистический земледелийланат пеш кугу вредым конда.

Троицын да моло религиозный пайрем кечылаште ятыр вере але кызытат йӱмаш кая, тидыже хулиганствыш, кредалмашыш, сусыртымашыш конда. Пайрем кече-шамыч шемер-шамычын культурный уровеньыштым волтат, шемер-шамычым коммунистически воспитатлымаш пашаште Кумышо Сталинский Пятилеткын великий задачыжым шуктымаште тормозитлат, предприятий да колхозлаште труд производительностьым волтат.

Верующий-шамычын религиозный бытыштышт але марте Илян кече кугу верым налын шога.

Шонен лукмо Илья-пророк пуйто кӱдырчӧ да волгенче дене заведыватла. Илян кече пайремат ожнысо еҥ-шамычын природа ончылно бессилийыштым отражатла. Ожно еҥ-шамыч природын явленийже-шамычым чын умылен огытыл, кӱдырчӧ да волгенчым каваште фантастический Илья-пророк улмо дене лиеш манын шоненыт.

Конечно, тыгай пайрем-шамыч ял озанлыклан вред деч молым нимомат огыт конд о.

Октябрьский социалистический революцийын пламенный трибунжо С. М. Киров колхозник-шамычлан церковный сельско-хозяйственный календарьын вредше нерген кумдан умылтарен. Тудо тыге ойлен:

„Коча годсо обычайым, кунам ялозанлык пашан срокшым кава дене, ...а мландыште илыше-шамыч дене огыл келыштареныт, курымешлан пытараш кӱлеш. Шудым солаш тӱҥалаш кӱлеш ыле гын, солаш иктаж Петров кече дер вара иже тӱҥалаш кӱлеш манын ойленыт, ондакат, варат огыл... Кресаньык-оза-шамыч тыге ойлат, что ял озанлыкыште пашам ышташ фабрика ден заводласе деч нелырак, вет фабрикыште пашам кунам ышташ, тиде садак—кеч шыжым, кеч телым, кеч шошым, кеч кеҥежым; заводыш толыч, пашам ышташ тӱҥал. А вот ял озанлыкыште,—туштo, дескать, нелырак да чоярак. Туштo природылан вниманийым обратитлаш кӱлеш, — то йӱр, то мардеж, то кукшо ийгече. Тиде чын.

А тиде чын гын, кузе вара шудым обязательно Петров кече деч вара солаш, а киндым Илян кечыште погаш тӱҥалаш кӱлмӧ нерген ойлаш лиеш? Петр ден Павел Ленинградский областьын условийже-шамычым меммен деч сайырак шинчат шонеда мо? Нигунамат ойлымо огыл, что Петр ден Павел Ленинградский областьыште лийныт,—тидын нерген еҥ ӱчашаш лиеш. А если ме Петр, Павел, Илян кечешт дене гына действоватлаш тӱҥалына гын, тиде нимо дек сайышке ок кондо. Ме ойлена: тиде тошто календарым кулалташ кӱлеш, пашам вес календарь дене—большевистский, советский дене ышташ кӱлеш...“

Кызыт ялозанлык паша лач разгарыште. Кызыт верующий масса коклаште антирелигиозный пропагандым кумдан шараш, нунын сознанийыштым религийын да кеҥежымсе религиозный пайрем-шамычын реакционный влияныйыштым деч отвлекатлаш тыршаш кӱлеш. Социалистический строительствыште религиозный предрассудок ден религиозный пайрем-шамычын вредыштым конкретный факт-шамыч дене ончыкташ да наукын кугу значенийжым кумдан умылтараш кӱлеш.

Колхозный ял условийлаште религий ден кучедалмаш—тиде урожай верч кучедалмаш, колхозный стройым пеҥгыдемдышаш верч кучедалмаш.

Религия—урожайын моткоч шучко тушманже, колхоз-шамычын ярый противникше.

Религий вашталреш кучедалмаш—тиде коммунизм верч кучедалмаш.

К. РАДАЙКИН.

Отв. редактор— К. А. ЛЕНСКИЙ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната № 70, телефон № 90.
Упол. Главлита Мар. АССР А—454. г. Йошкар-Ола, 1 типография Маргосиздата.